

Iiviu lungu un descălecat

LIVIU LUNGU

UN DESCĂLECAT..

roman

*“Povestind eclectic fantasma descălecatului unui om vechi
în țară veche. Pentru că mănunchiurile de foi scrijelite
obligă un titlu.”*

Editura Virtual

2011

ISBN(e): 978-606-599-537-6

Avertisment

Acest volum digital este prevăzut cu sisteme de siguranță anti-piratare. Multiplicarea textului sub orice formă, este sancționată conform legilor penale în vigoare.

Digitizare realizată de Merlin IT Consulting Ltd. London, U.K.

Cuprins

AMINTIRILE UNEI MORȚI	5
UIMIRILE FACERII	60
FACEREA	161
ROMANUL - MAJUSCULĂ SAU DESPRE OPTIUNEA UNEI MITOLOGII SUBIECTIVE	206

Acest creștet de pagină ar putea fi acoperit cu câteva întinderi de cuvinte care să cheme prin amintiri copilăria și mica adolescență ale lui Pavel Saulea, deci să se rostească despre epoca devenirii sale ca om, măcar pînă în perioada cumplitului și foarte ciudatului accident de automobil în care îi muriseră amîndoi părinții. La fel de bine - și la fel de anevoios de înghețat în rînduri de scriitură - ar sta aici un pasaj conținînd câteva considerații - siluite, e drept - asupra semniificației nopții lui de coșmar - noapte dintr-un sfîrșit de iarnă - cînd, într-un gest suprem, își distrusese toate manuscrisele-foi acoperite de cuvintele-semne-amintiri și cuvintele-semne... Iar dacă ne-am hazarda să dăm o interpretare gestului, poate ne-am bîlbîi, neștiind să împăcăm amănuntul cu faptul esențial și mai ales am urca această poveste la rangul de istorie a unui singur om Ori povestea pornită din creștetul acestei pagini este a lui Pavel Saulea la fel de mult cum nu este... Dorind să începem frumos, am putea urca în obîrșia ei imagini din debutul în tâmplărilor dragostei lui Valeriu și a Mariei Vîlnoiu, printre care una, izbutită, a livezii de piersici înfloriți, ar conține un ferment de poezie lirică...

Dar pentru că o poveste, ca și cuvîntul, nu e niciodată singură sau e una, rememorarea ei va să înceapă cu amintirea unei seri și cu ecoul unor cuvinte-rostiri, deci cu o secvență petrecută cu un întors și mai bine de generații înaintea episoadelor pe care povestea aceasta are pretenția să și le creadă apogeu... Pare mai simplu. În plus, este o demonstrație nu tocmai palidă a imposibilității sihăstririi cuvîntului de cu vînte și a poveștii de poveste, imposibilitate care sparge mereu încrețiturile de Timp și îl joacă în fantasmalele infinitului rotund.

Anume, însemnăm întîlnirea unui învățător dintr-un cătun de sub munte - așezare să o străbați cu pasul în răstimpul a trei cînturi de cocoș - învățător care, pe poteci tainice, urcase în păduri cu primejdia morții în spate, cu un bărbat scund și voinic, roșcovan, ale cărui barbă și plete rebele îi dădeau un aer sălbatic, primitiv... Se aflau într-o veche tăietură, lîngă trupul putrezit al unui molid uriaș, sub o întunecime care se îngroșă.

Bărbatul cel puternic tăcuse ultimul, după rostirea aceluia "Nu" sonor și rămase neclintit, ițind priviri tăioase pe sub streășina bogată a sprîncenelor, cu buzele strînse ca și cum gura i-ar fi fost o încheietoare a frunții și ochilor cu măturoiul bărbii și trunchiul zdravăn, iar el să -ar fi temut de vorbe pentru că ele aduceau primejdia ruperii lui în două... Iar învățătorul n-a insistat să ceară explicații și nici nu s-a simțit jignit de faptul că celălalt, prin răspunsul monosilabic, părea să-i ridiculizeze eroismul hotărîrii de a trece liniile militarilor și de a se întîlni cu răzvrătitul doar ca să-i propună o salvare cuminte. Salvare cuminte; reîntoarcerea printre oameni, într-o localitate depărtată, cu altă identitate, deci revenirea la o viață pașnică, după doi ani de aventuri înfricoșătoare... Ar fi fost posibil; meșter în furișat, sălbaticul putea despica fără probleme cordoanele armatei, și pentru că doi ani încheiați armata se luptase cu un strigoi, păstrarea pe viitor a incognitoului, în localitatea aleasă, era sigură... Dar sălbaticul refuzase.

"M-aș simți ca un vulpoi berc sau ca un cîine alungat care se tîrăște înapoi sub mîna stăpînului

și o linge. Vreau ca neisprăviții ăștia care vor să mă vîneze să trimită oameni aleși într-un loc stabilit Aleșilor le voi spune că eu nu -s nici tâlhar, nici pîrjolitor, ca alții care trag nădejde de șartă în acoperămîntul munților... Să se afle cine sînt și ce-am făcut, cum i-am trecut pe mulți dintre cei care acum se sumeșesc în jilțuri boierești, granița aia nouă, rea, în urmă cu opt ani... Atunci spuneau că port în mine pană de înger... Acum să spună la fel și să-mi pupe mîinile, cum au mai făcut-o. Cu popa în fruntea șirului...” “Preotul a venit în sat di nadins pentru sufletul tău, el a întocmit planul și el m-a trimis aici.” “Atunci fă-l să afle cele ce vreau. Și mai spune-i că dacă nu se face așa, din vînător, în mine s -o trezi iar războinicul și atunci va fi nu numai sîn ge, dar și moarte!” învătătorul se cutremură. Preotul îi povestise cum, pe cînd era dus de bărbosul sălbatic peste granița trasată de degetele mîinilor rapace ale mai marilor de atunci ai Lumii, fiind înconjurați de soldații unui pluton, călăuza, după un ritual primitiv, înfiorător, “sata nic”, îndeplinit în cumpăna dimineții, a împrăștiat încercuirea ucigînd patru soldați. Și mai știa învătătorul că în acești ultimi doi ani de război orb al armatei cu fantoma pădurilor de munte, fuseseră destule victime în rîndul militarilor, deși toate se refacuseră în spital, mai devreme sau mai târziu, asta depinzînd de felul în care tinerețea asediatorilor loviți se împotrivea uneia și aceleiași răni de glonț - în umărul drept, fără vătămarea oaselor... “ Și să mai știți, tu și popa ăla, că dacă nu se vor ține de fiecare legămînt, nepricopsiții-deschizători-de-FIARĂ, legămînt încrucișat cu mine, cînd ne vom întîlni, eu, care niciodată nu m-am mînjit cu măruntaiele Ei puturoase, n -o voi face nici acum, să știu că pierd și amintirea seminției mele... Mă trag în Sorbul Pămîntului, la o adică, și am să cad peste slujnicii Răului cînd le va fi mai greu... Tu așa să-i spui popii Numai popii...”

Știa, învătătorul, că de opt ani omul acesta ciudat, pentru care își risca acum capul, stătuse numai în munți. Opt ani trăind ca jivinele. Șase, ai războiului. Ai războiului oamenilor...

— Popa m-a blestemat atunci, cînd cu lupta aceea, pentru că am ucis patru unghii de Urgie... El le spunea creștini.. Poate să fi fost, cu numele... Vrea, popa, să-mi salveze sufletul? Prin mine, totdeauna a cu vin tat Legea Străveche. Atunci a cuvîntat ca totdeauna. Așa că popa să se îngrijească de sufletul lui, pentru că împuterniciții Fiarei, dacă pe mine mă vînează înnebuniți de focul meu care răspunde focului, pe el o să-l vîneze, or sa-l prindă și or să-l pedepsească numai pentru credință, pentru că știe un dumnezeu. Ei nu au dumnezeu.

(Nu trecuse ceasul, de cînd omul cel ciudat răspunsese la o întrebare pusă cu teamă, aproape, de învătător: “Pe undeva pe aici este un brad bătrîn-bătrîn, uriaș, în crucile căruia stă Dumnezeu al meu care mie mi-a lăsat muntele, mie și altora ca mine. Din munte nu mă va scoate nici o putere hîdă... N-am nevoie să caut Bradul ca să mă încovoi sub el și să -i ascult șoapta-povață. Și dumneata ai o cruce de lemn în perete, și dumneata ai un dumnezeu prin ea, poate mai al oamenilor decît al meu însă tot înălțat, la fel judecînd nădejtile nimicniciei. Fără credință ești numai o îmbucătură de chin...”)

— Ei au o credință!

— Nu. Credința, dacă este desăvârșit pe Pământ, nu e credință, e nu mai rău cu miros de pucioasă și sânge. Pământul este doar talpa credinței și obârșia răului. Dumneata, care ești deștept, vei pricepe asta încă înain te de a-ți arăta-o oamenii.

— Oare, nu faci un păcat trăind cum trăiești, în legea Lupului?

— Păcat ar fi numai potrivit lupul mielului preoțesc, așa cum au făcut-o alții, neștiutori și leneși la minte. Eu nu scot fiara din lup decât atunci când este să o potrivesc Răului. Altfel, nu Iar stând în legea Lupului, stai în lăsatul lui Dumnezeu.

Învățătorul notă ceva, frugal, în carnețelul de care nu se despărțea niciodată. Gnd înălță privirile spre sălbaticul roșcovan, văzu cum ochii acestuia lucesc verzui.

— Mai mult decât ce ai scris dumneata acolo și mai mult decât cele ce am vorbit, gândurile noastre, cu toate ale lor, sînt acum în Dumnezeu și ele vor răsări într-altă parte ca ale altuia. Nimic nu se risipește zadar nic. Asta trebuie să o știi...

— Se spune despre dumneata că ai cunoaște glasurile Pământului și semnele subțiri ale Cerului..

— Am frîu și carte adîncă la mine, așa cum am și pușcă și fier pentru grăbiții care mă întâmpină dușmănos...

— Va fi un sfîrșit al Lumii?

— Va fi o nouă facere, deci și un sfîrșit în noaptea asta am să mă întreb cum...

Începutul acestei povești este începutul celui de-al nouăsprezecelea caiet cu însemnări-amintiri al temerarului învățător. A fost pierdut, la fel ca celelalte, într-o împrejurare tragică. Inșă, chiar dacă s-ar fi păs trat, n-ar fi putut spune decât puțin din adevărurile întîlnirii tainice de seară dintre dascălul cătunului bicisnic și vînătorul sihăstrit în munți. Notațiile acelu caiet, construind o conversație verosimilă - deși puțin probabilă - legată de învățătorul stingherit cu schimnicul-războinic-filozof, notațiile acelea, deci, trebuie să fi fost niște amintiri ale unor fapte, și fapte pentru viitoare amintiri...

Cu coada ochiului zări, aproape, lângă piciorul mesei, un fazan ar gintiu. În clipa următoare, vrînd ca gîndul să nu i se trădeze acelui simț deosebit existent în orice viețuitoare sălbatică, ceru să-i vină în minte noaptea geroasă și inertă în care împușc ase vierul bătrîn - dijmuitoarul grămezii de știuleți degerați din preajma Ocolului. O diversiune abilă; simțul fazanului, cel dat ca plămădă supraviețuirii lui, atît de deștept nu putea fi încît să prindă minciuna și să evite mrejele poveștii vorbind des pre moarte, aducătoare de moarte... În noaptea geroasă și inertă el, vînătorul, se afla pe același scaun și în aceeași poziție, auzise, ca prin vis, foșnetele apoi clefăitul porcului, făcuse un salt năprasnic - pe care îl va repeta acum - și n-a mai fost nici armă de încărcat, nici ușă de zmucit în lături și nici ochire atentă pînă la împușcătura victorioasă, ci numai o infimizezimală păticeică de timp...

Furișă o privire. Fazanul nu se clintise de lângă piciorul mesei...

Zvîcni, năpustindu-se spre panoplie, apucă arma dar se izbi de mar ginea dulapului și căzu în șezut Prin dreptul gurii țevii coborîte se abătu o ploaie de căni, farfurii, cratițe și aripi de carte apoi trecu, vuind, du lapul cel greu. Bufnitura puternică, surdă, clătină pereții...

El privi uimit dezastrul. Încercă să piceapă mai ales cum reușise să urnească astfel alcătuirea grea de lemne masive atingînd-o în treacăt— șoldul nu-l durea! Era atît de uimit, încît ignoră și imaginea de ansamblu a mulțimii pieselor sfarîmate și întirzie puțin privirea asupra cărții prinsă sub dulap, care -și ridicase pe lângă muchia-ghilotină o copertă ca un braț rugător.

Se înmuie văzîndu-și tălpile aproape lipite de marginea lemnului greu. Un dram în plus de firească al întîmplării i-ar fi strivit amîndouă la bele picioarelor... Clătinîndu-se, reuși să se scoale, pași șovăitor peste cioburile veselei și, ajuns înapoi pe scaun, umplu iarăși cana - cu gesturi aproximative - și bău lacom.

Peste cîteva minute își aminti de fazan și, în ciudat, începu să -l caute febril, cu o dorință exagerată de a-l ucide - chiar sucindu-i gîtul - și de aceea se îndreptăți să-și spună că fazanul e prost și venetic. Căută cu atenția de care mai era în stare. Săltă dulapul - folosind arma ca o pîrghie - și se uită în treptele rafturilor ca în niște capcane. Zadarnic... Ticlui o viclenie măiestrită; deschise fereastra larg, ca să ispitească hăi tuitul înfricoșat, și se așeză într-un ungher, cu arma pregătită, așteptînd pornirea păsării spre limanul plănuțit de om ca barieră a morții. După un timp, plictisindu-se, trase alături damigeana din care începu să bea la intervale tot mai scurte cîte trei înghițituri. Apoi descoperi că nu vîrise cartușe pe țevi și repară gafa anevoie, greu ascultat de mîini și de ochii tulburi.

Numai răcoarea sfîrșitului zilei îl hotărî să renunțe. Nevolnic, abia se tîri spre pat și dură îndeajuns de mult timp pînă să se răstoarne în el. Acest efort îl vlăgui într-atît încît abandonă orice tentativă de a în chide fereastra..

Trupul i se revoltă pe la ora umărului dimineții cînd, cu frămîntări inconștiente de vierme uriaș, reuși să se strecoare sub pătură...

AMINTIRILE UNEI MORȚI

I.

După o noapte de negru opac, dimineața se arăta atît de mahmură încît fumul de rouă atîrnau foarte jos iar cîmpurile păreau cînd frumoase, cînd prea urîte. În ceasul strigoilor, peste Stânci se sloboziseră tunete - deci pînă în Ocol ajunsese numai zvonul, mîrîitul spaimei - iar acum, Saulea, privind marginea pocalului azuriu - orizontul - spre stînga, zări un vălătuc lînos și alb de nori care trăda locul dezlănțuirii canonadei nocturne. “... Stă suspendat deasupra Stâncilor ca un reper pentru canonada viitoare. Zeii nu-l vor ierta niciodată pe Balaur.”

Din umbra zidurilor Ocolului, Stâncile nu se vedeau...

Toată dimineața, Saulea își ameți pașii prin curte și doar ca să nu semene dimineața aceea cu altele, în care nu ieșise să cerceteze Ținutul, trebălu fără spor încercînd să repare jghebul rupt al streșinii și ungînd din belșug balamalele porții masive. Cînd canicula deveni insuportabilă, se trase în magazia mare - prima încăpere, la dreapta, imediat ce pă trundeai în incinta Ocolului - puse alături, pe un fiind de lemn, cele tre buincioase unui dejun timpuriu și frugal și, timp de două ceasuri, încropi cartușe, ciupind des din brînză și șuncă, pînă umplu traista vînătorească și înghiți întreg tainul. Chef să plece pe cîmpuri după vreun iepure sau după vreo zburătoare dulce nu avea, cartușele potrivite pen tru orice neam de sălbăticiune tixeau o ladă, însă lui îi plăcuse întotdeauna îndeletnicirea asta și se întorcea la ea periodic. Uneori lucra și cîte o jumătate de zi, uitînd să -și mai stăpînească degetele oricum prea rutinate, lăsându-și gîndurile-amintiri să umble aiurea, doar petrecîndu-le, peticindu-le, la nevoie, vreo gaură în tîrsînă...

Acum nu zăbovi obișnuit de mult la treaba aceea...

Puțul din curtea rotundă secase - fapt firesc, în vremea cocoșei verii, pentru un puț nu adînc, săpat prin creștetul ridicăturii pe care se construise Ocolul (“... praful și pulberea; ziduri de piatră necioplită, apărînd o uscăciune ostilă!”)—deci se duse la Fîntâna Harnică, departe “cam cît ai apuca să-ți amintești o datorie a cuvîntului”. Fîntînii, Saulea îi spusese inițial “cea Nouă”, dar “Harnică” i-o botezaseră săpătorii, turnînd vinul lui pe ghizduri, și rămăsese cum hotărîseră ei, pentru că ceremonialul acelu botez ciudat îl impresionase mult pe stăpîn: horă sălbatic încinsă în jurul făcăturii încheiate, strigăte guturale de neînțe les, apoi cîmile sparte și vinul tîrnosind, astfel, ghizdurile... Cei patru săpători - niște flăcăi zdraveni dintr-un sat tot mai rărit de oameni de la marginea Ținutului - fuseseră beți cînd împliniseră botezul. Ceruseră vin cît să sature o companie - incitați de damigeana primită în dar, ce ruseră altele, pe plată, pînă și-au prăpădit toți banii proaspăt cîștigați— beția lor, a unor oameni ce par să scape frîiele bun ei-cuviințe, îl supărase la început pe Saulea, însă botezul

fu un fapt deosebit, o readucere aminte melancolic-amară, impresionantă, întărită și de vorbele celui mai vîrstnic dintre muncitori; deci supărarea nu-și mai avea rostul. “Dom nu’, asta-i treaba; în stepă uscată, fîntîna se târnosește cu vin, adică se pătează!” Sigur că nici unul dintre săpători nu știa adevăratul ritual, însă se priceuseră să improvizeze, să simuleze, și erau foarte sincer-bucuroși de asta... “Fîntîna Harnică”... Saulea se îndreptă spre ea cărînd ghiumul de aluminiu pe care oricum n-ar fi reușit decît să-l tîrască, plin, înapoi.

Atunci îi zări pe cei cinci...

Ieșeau din Ținut ca fărîmele deznădăjduite ale unei oștiri care se re trăgea dintr-o împărăție străină. Treceau Spinarea Răpciugoasă ca scoși la un liman de întinderile vălurite, galbene și brune, pustii... Înaintau atît de încet, încît Saulea avu suficient timp să aducă binoclul și să-i cer ceteze atent pînă dispărură din nou. Primul era mustăciosul, apoi venea perechea tiner ilor înalți, blonda în tricou vărgat și chiloți de sport și, la urmă, bărbatul pe care Saulea îl judecă drept cel mai vrednic al grupului. De aceea, grupul avînd o asemenea ariergardă se vădea a fi în re tragere, gonit, hăituit.. Cinci oameni mergînd anevo ie. Thipuri ce sileau la umblet picioare grele și moi, golite, parcă, de orice nădejde... I-a înghițit o încrețitură de depărtare.

Saulea era al Ținutului.. Zîmbi, trist..

Se întoarse la îndeletnicirile lui care nu construiau nimic și care, pentru Timp, punctau piedici cam ca și secundarul ceasului. Sculele atârinate de pereții magaziei și le reordonă grijuliu. Scoase avele din sac, le întinse pe pereți și le curăță atent de algele Bălții Putrede și de solzii celor cîțiva baboi pricâjiți pe care îi prinsese cu două nopți în urmă - și pe care, bineînțeles, îi aruncase înapoi în ochiul întunecat al apei - le descurcă și le vîrî iarăși în sac, desprinzîndu-le meșteșugit de pietrele exfoliate, tăioase. De cînd din Pîriul Puturos mai rămăsese doar amintirea și o albie pe care vîntul și stepa o finisau mereu ca să încapă în firescul Ținutului, în Balta Putreda se prindeau numai cărășei cît palma. Lui Saulea îi plăcea să -i prindă poate din curiozitate - erau, doar, pești în chirciți ciudat și prea negri pentru rosturile speciei lor - și rareori îi sa crifica pe cei agățați în plase, îndulcind lupta acelu norod nevorbitor al apei stătute și tot mai puțin adînci, lupta pentru oxigen...

Trebălu astfel încă vreo trei sferturi de ceas. Cînd și cînd, ieșea din tre zidurile de piatră alb-gălbui, netencuite, ca să revadă grupul ca la o întîlnire numai de el dirijată. Cei cinci își continuau înaintarea parcă dînd tîrcoale Ocolului de la mare distanță, urmînd un drum nu greșit dar foarte șovăitor. “... și nu am corb, în subordine, să le trimit” (Asta Saulea o murmurase ca să se audă; logica traseului sinuos era una sin gură și el o cunoștea..)

Înțeles deplin cu sine, traversă exact pe diametru curtea rotundă pînă în ușa pivniței și coborî cele șase trepte pentru a se întoarce împo vărat cu o damigeană plină. Coloana de căldură și lumină pe care o primea acum curtea îl enervă cumplit. Se refugie în odaia cu pat simplu— una din cele șapte încăperi ale Ocolului dispuse echidistant pe circumferință - și se trinti pe salteaua cazonă ca istovit

după o trudă grozavă. Leneș, se răsuci într-o rină. Văzu - privind cu ochii mijiți - damigeana așezată pe masă și, prin gratiile împletiturii ei destrămate, cum sticla se brumează și apoi plînge.

“Este de șaptesute șaptezeci și șapte de ori mai ușoară pentru sufletul și gândul care vin, o faptă frumoasă decît un păcat!” —poate spusese părintele Visarion, cel al copilăriei lui Pavel Saulea sau, poate, numai lui Saulea îi plăcuse să creadă, în atîția și atîția ani, că fraza-cugetare stă lipită de imaginea bătrînului gîrbov și stafîdit. Îi plăcuse să creadă, mai ales pentru că fraza i se potrivea de minune lui Visarion, ca deviză avertisment, sub poza heraldică a privirilor. Și pentru că Saulea - întîi copilul, apoi adolescentul și tînărul - pornise de la ea ori de cîte ori îl judecase pe Visarion...

“Copiilor, dintr-o făptură de martir le plac sau nu le plac doar ochii, restul fiindu-le respingător, cel mult curios -respingător.” Oricum, ochii atrăsese ră țîncul capricios; Visarion era atît de gîrbov încît părea cocoș at, era stafidit cît să nu-i poți așeza între două riduri pernița degetului, mergea ca și cum ar fi cusut două cărări depărtate și cînd apuca paharul parcă ar fi vrut să-l zgîrie cu bucățile încîrligate ale degetelor. Copilului Pavel Saulea i-a fost desăvîrșit-străină o fotografie veche cu portretul acela de bărbat în putere privind prin ani cu ochi negri, rotunzi, fotografie pe care o zărise peste umărul tatălui, într-una din serile în care Ion Saulea întinsese iarăși obișnuita discuție lungă și șoptită cu Visarion. Copilul n-a priceput atunci rostul fotografiei, așa cum prea puțin a priceput vorbele maturilor și concluziile bătrînului musafir. În seara aceea care se anunța posomorită - țîncului năzbîțios, serile în care taică-său primea musafiri erau toate posomorite, pentru că se vorbea mărunt și șoptit, se ofta și se înăbușeau blesteme, iar copilul era cu desăvîrșire ignorat - în acea seară, deci, probabil că se spusese lucruri foarte însemnate... Cînd Pavel, întors de pe maidan, dăduse buzna în sufragerie, taică-său încă mai tăcea iar părintele Visarion, complice, se apucă să bea vermut. Întîi, copilului i se năzărise că ei pun la cale o răutate împotriva mamei -sii, că Visarion, mai ales, plănuește asta iar taică-său participă, suspinînd. Doar auzise destul de clar cum părintele mulțumea Cerului că Tudora este plecată la un priveghi și deci că ei, bărbații, pot vorbi fără opreliști. Taică-său încuviințase: “... așa este; ai ei au murit acolo de unde dumneata te-ai întors numai cu vătămăturile.” Copilul s-a liniștit abia cînd părintele a rostit o rugă pentru binele tuturor necăjiților Lumii...

S-a liniștit din partea asta dar seara, continuînd la fel de darnică în momente mohorîte, a sfîrșit prin a-l întrista foarte mult. Vorbi aproape numai părintele Visarion, iar taică-său fuma cu ges turi rupte - ca să nu i se ghicească tremurul mîinilor - aprinzînd țigară de la țigară. Visarion spuse o mulțime de lucruri din care Pavel înțelese că poveștile oamenilor care spun povești - deci ale oamenilor maturi— sînt foarte urîte.

Tocmai cerceta sclipirile pendulei - sclipiri parcă deosebite de cele ale altor seri - cînd a trebuit să se răsucescă repede spre masă pentru că Visarion aproape striga, însă nepătimaș, doar apăsînd energic fiecare cuvînt. Slab luminat de lampa chioară, ghemuit pe scaunul fără spetea ză, Visarion părea mai mult o scorbură de întuneric. El, copilul Pavel Saulea, nu s-a speriat, totuși, știind că ochii,

chiar dacă nu se văd, sînt și văd și au o spusă a lor, deci trăiesc...”

“ Toate astea sînt adevărate, prietene, mîrșav de adevărate, dar eu cred că, peste ani, cineva puțin mai răsărit ca puștiul tău, acum, nu le va crede. E bine? Nu știi... În schimb, știu că nu m-ar crede Panaitescu, tinerelul ăsta de la raion. Ar fi în stare să mă denunțe ca dușman al poporului și zău dacă m-aș supăra; ar face-o din neștiință... Tu, însă, mă crezi pentru că știi foarte multe din tragedia socrilor tăi și-apoi și pe lîngă tine a trecut primejdia, deci i-ai simțit duhorile... Eu le-am respirat nouă ani, pînă am ajuns ce am ajuns”. Din scorbura de întuneric a apă rut un braț a cărui cange s -a silit să apuce paharul cu vermut “... Da, da... Eu și poza asta a mea, făcută special pentru ziar - eram pe lista candidaților... o mulțime de naivi mă susțineau...—sîntem mai grăitori decît orice amintire povestită explicit! înainte și după nouă ani de silnicii... Din ziua eliberării, am îmbătrînit numai îngroșînd ceva în liniile caricaturii de om care ieșise din temniță.” Visarion ceru să i se reumple paharul. “ Crezi că îmi face rău o aducere aminte? L-aș mînia pe Domnul, de la care vin toate, pînă și stăpînirea anatamelor care îl hulesc... Zbirii ăștia de-acum.. De ei ne vom mîntui lăudîndu-l pe Dumnezeu care le va lua puterea așa cum le-a lăsat-o ca să ne chinuie pe noi, “păcă toșii” cu credință, pentru relele săvîrșite. De ce n -aș rămîne senin amintindu -mi grozăviile prin care am trecut? Pot vorbi ore în șir fără să mai tremure carnea pe mine. Mă las greu convins doar ca să nu te înfricoșez cu niște necazuri pe care oricum le vei întîmpina, deși într-o formă mai diluată... Ți-oi mai spune, însă, că iarna trecută, într-o noapte, cînd s-a prăbușit o parte din tencuiala tavanului camerei de dormit peste mine, eu, probabil încă în somn fiind, m-am lăsat să lunec între pat și zid, ghemuindu-mă, iar Mia, Dumnezeu s-o ierte, a auzit cum îndrugam ceva fără șir despre pătimirile Mîntuitorului și cum îi strigam unuia, Bordei, să reziste, să aibă tărie, să aibă tărie cum am eu... Atunci s-a speriat foar te tare, biata Mia. Greu m-a putut trezi, descleștîndu-mă din înghemuire... În lagăr, eu cu Bordei și cu încă cineva ridicasem oamenii să protesteze împotriva condițiilor de acolo, fusesem descoperiți imediat și pedepsiți. Bordei n-a rezistat bîtelor, poate și pentru că mă văzuse pe mine, întîi, cum sînt bătut. Al treilea era provocator. Bordei fusese arestat pen tru că lipise afișe mari...”

... Saulea revăzu dîrele mai întunecate de pe sticla brumată a da migenei prin gratiile împletiturii destrămate. Zîmbi, întinzîndu-se leneș. În încăpere era ispititor de răcoare și liniște pașnică. Zăcu astfel un timp, găsind voluptate în amînarea clipei gustării păgîne a vinului.

Zîmbise amintindu-și o poveste scurtă a lui despre un călugăr descoperit, pe cînd dormea, între butucii de vie, taman la vremea culesului. Paznicii podgoriei au tras concluzia că monahul trebuie să fie un bețiv lacom cum nu se mai pomenise și că se culcase în vie ca să nu piardă nimic din festinul recoltei - deci, să fie primul invitat - așa că l-au gonit cu pietre. Poveste hazlie... Arse se? Poate i-o dăruise Leliei sau lui Voituș. “Dacă nu, este cu atît mai bine. Rămîne a mea, pentru că eu nu uit Ba, încă, am avantajul de a nu mă mai lega de rînd și de pagină, de a mă desprinde cum vreau din universul ideii ei.” Se ridică, scotoci după caietul cu coperti vișinii - ale cărui foi se încrețiseră

la colțuri - și îl deschise exact la pasajul dorit: “ Orice frază este o readucere aminte. Orice poezie scrisă este o curgere de fraze. Arde -i hîrtia, lasă gîndul să-ți plutească în flacără... Peste scrum ne vom înțelege, nu silabisind cuvinte-scrijelituri.” Apoi așeză caietul pe masă, lîngă cana de lut.

Amintindu-și, ieși, trecu grăbit, prin coloana de căldură toridă și lu mină albă, peste pragul Ocolului și stătu cîteva minute să cerceteze valurile de pămînt. Cei cinci nu se zăreau. Ținutul îi rămăsese loial lui Sau lea și el își recunoscuse, mulțumit, că îl controlase aproape convins fiind că grupul nu se va vedea de lîngă Ocol. Altfel, n-ar fi părăsit damigeana de vin, brumată, și răcoarea odăii...

De aceea avu un gînd prelungit pentru Ținut; să strămute altarurile ritualului lîngă Stînci, pîndind, seara spre noapte, pîrtia sfărîmăturilor de calcar căzute pe pămîntul lutos, acolo unde, nici douăzeci și două de ore mai înainte, descoperise femurul încă nealbit de vînt și soare al unei mistrețe de doi ani. Renunță, bineînțeles, și nu în temeiul aceluia adevăr care mai mult ne-simțit era—”Norocul se mai poate ademeni dar este imposibil să -ți siluiești crucea de pe creștet”. Sigur; ce trompetă argintată să -i fi sunat în cuget, promițîndu-i că tocmai în noaptea aceea urma să vadă lupi - să vadă prima dată lupi în Ținut - încă la o pîndă sprijinită pe un atât de firav argument - os de victimă proaspăt căzut între bolovanii care nu păstrau urme?... Dar el vorbise, numai; renunță la pîndă ispitit de comoditatea odăii răcoroase în care “ritualul” se putea desfășura în tihna unui templu păgînit doar de gîlgîitul vinului...

Aprinse o țigară și bău o cană plină. Turnă și bău. Deschise caietul cu o bruscă mișcare a degetului arătător, zmucindu-i coperta pe care o întărise cu o bucată de tablă. Nu citi. Se lăsă pe speteaza scaunului privind gol peretele scorojit și, ca să-și alunge fantasma de o clipă - regre tul de a nu avea lîngă vin și mapa povestirilor despre Stînci - iarăși umplu cana și iarăși o goli cu grabă. Mai avusese, în trecut, asemenea păreri de rău supărătoare și cam în același mod le făcuse față.

Mapele, plicurile, caietele și legăturile de foi, ca și acele exemplare, cîte putuse găsi, din cele trei volume -titluri publicate, nu mai erau...

Coborî ochii în caietul vișiniu, mai tînăr decît destule mape, plicuri, caiete și legături de foi, și mai bătrîn decît multe dintre ele. O frază: “ Scrumul care se lipește de burta vetrei, ostenit, este aidoma mulțimii cioburilor unei oglinzi sfărîmate, cioburi căutîndu-și cotloane de pace prin ungherele încăperii, cuiburi revăzîndu-se...” Frază încropită prin scrisul lui încîlcit, frază fără datare, ca toate celelalte ale caietului vișiniu. (“ Și ăsta -i un semn că trebuie păstrat..”)

Acum Stîncile rămăseseră numai ale Ținutului, așa cum se cădea. Paginile cu semne - parte din ele storcînd povestea eternă a Stîncilor pentru un strop de har dăruit oamenilor - fuseseră distruse...

Stînci bătrîne, rotunjite în forme greoaie, ciudate... N-aveau nimic avîntat, nimic măreț... Duhul lor învins le vînduse demult tăriilor Ceru lui și acum se mistuise spre cine știe unde, căutînd alți idoli pentru a -i îndemna la răzvrătire. Iar Stîncile, mohorîte, se strînseseră unele în altele ca

măcar să se audă în durere și așteptau zăcînd. Pe creștetele lor se încumetau tot mai mult arbuști sălbatici să ridice cîte un snop pricăjit de frunze palide. Iarba și buruienile cuceriseră fiecare strop de noroi în tărit, scuipat vreodată de vînturi în ridurile și pe pomeții mici ai pietrei. În nenumărate locuri, din obrajii Stîncilor se desprinseseră bucăți care curseseră în șuvoaie de lacrimi de rocă. Dar plînsul acesta nu era unul al căinței, ci al dorului...

La Stînci mișunau dihorii și beicile, fusese cîndva și o familie de vie zuri, erau mîțe sălbatice și vulpi, pe unde rămăsese un simulacru de înălțime suverană cuibăreau hereții și rubedeniile lor la fel de iuți și nă praznice... Cu ei trăiau popoarele felurite, sortite să le fie pradă... Saulea își făcea de lucru pe-acolo și cu cîte un țap roșu sau cu vreun vier din cei mari. Într-o noapte, văzuse un cerb-lopătar - venetic scăpat dintr-un țarc cu hrănituri sistematice, dobitoc cu sorocul morții stabilit de oameni —iar după ce acesta plecase, o buhă uriașă izbuti să- și înhațe iepurele imprudent chiar lîngă locul de pîndă al lui Saulea. Stîncile, ca și Spinarea Răpciugoasă, ca și Balta și albia Pîrîului Puturos se întorseseră strict în Ținut, așa cum personajele, pietrele și cuvintele altor scrieri ale lui Pavel Saulea se întorseseră spre alte tainițe ale Lumii, eliberate în noaptea în care își arsesse întreaga operă - ultima lui noapte petrecută în marele oraș adoptiv...

Băuse șase căni și se îngropase în rîndurile scrisului său încîlcit. Caietul vișiniu reprezenta un compromis. ("Omul e foarte parșiv și admite lesne minciuna ca să se scuture de o povară a sufletului!") Scăpat de distrugere - pentru că Saulea îl uitase sub un atlas botanic și avea să -l împacheteze, din nebăgare de seamă, odată cu el - caietul fusese tolerat în Ocol, mai întîi, ca o relicvă netrebuincioasă. Pe urmă, dilatîndu -se la infinit timpul solitudinii absolute, acesta deveni un soi de memento material și tovarăș la ritualul știrb care repeta beția premergă toare arderii manuscriselor - fapta exemplară. Dar ca să-l păstreze tre bui să-și spună că arderea lucrărilor lui a fost un act simbolic, că numai hotărîrea -jurămînt de a nu mai întina hîrtia și de a nu -și mai prostitua cugetul contase, așa încît caietul - conținînd gînduri neîmperecheate, aforisme și fraze-cugetări - putea rămîne, după cum rămăseseră pe aiu rea destule exemplare din titlurile publicate.

Caietul vișiniu - glob regenerator de amintiri. Și, prin aceasta, un interlocutor perfect în Ținut. Trecuse două pagini, băuse multe căni... Era o beție calmă, numai a lui și a caietului vișiniu. Fuseseră și alte beții - una crîncenă, altele doar războinic-jalnice - însă în acele cazuri citise scrisul ca și cum ar fi contemplat un desen expresiv; forma neașteptată a vreunei litere, cutare ștersătură sau o sedilă îngroșată îi coborau din memorie clipa așternerii semnului pe hîrtie, înodînd amintiri și retrezind patimi. Putea deveni rău, viclean, vesel-ironic, foarte subtil în orice caz, refăcînd situații demult dispărute care îi lăsaseră numai gustul. Devenea dumnezeul cel atotpute mic al trecutului său, recompunînd imagini și cuvinte și, prin aceasta, recompunîndu-se. Iluzia perfecteii autodeterminări îl înfumura pînă într-atît, încît vroia să știe că palpabilul imediat, la rîndu -i, se zorește să-i urmeze poruncile. După încă o cană cu vin, pedestalul se rupea, și suveranul învins pleca din sine ca rob al

unei singure pasiuni.

Fuseseră orgiile trecutului, bețiile cele mari, care se înmulțeau mereu, ajungând, înaintea nopții lui de coșmar, beții zilnice. Acum, însă, era o beție calmă. Saulea citea înăuntrul cuvintelor. Înțelesurile frazelor se roteau, mușcându-și coada...

Renunțase la damigeană, fiind prea grea. O doci după tăblia patului, însă numai pentru câteva minute; vinul era prea bun iar setea îi creștea...

Înaintea înserării, se jucă din nou, spionînd credința Ținutului. Da, grupul încă nu-și oprise înaintarea, deși ora era târzie și mai simplu ar fi fost ca cei cinci să așeze tabăra de corturi. "Au zărit Ocolul. Sînt încrezători. Pînă în buricul nopții vor tot merge. Sfîntă naivitate!" Fu o scurtă clipă de primejdie a calmului său. Dulcea toropeală se cutremură la un gînd ca un spasm Strînse dinții și izbi cu pumnul în pereții de piatră, zdrelindu -și degetele și umplîndu-și mîna de sînge. Înfrmt de durere și mai liniștit, se întoarse, prin curtea Ocolului, în cameră...

De două luni, minusculele dar eficacele eoliene de pe creasta acoperișului înțepeniseră și nu mai trimiteau curent. Amînase mereu să se ocupe de ele și acum probabil deveniseră ireparabile, moarte definitiv. De două luni, totuși, seară de seară, acționa întrerupătorul într-o speranță stupidă sau doar dintr-un gest reflex și de tot atîtea luni, seară de seară, era nevoit să aprindă cîte-o lumînare. În seara aceea se petrecu întoc mai...

Spre paginile de mijloc ale caietului vișiniu, încercînd să bea încă o cană de vin, mîna i se dovedî de tot nevolnică și tremură atît de tare, încît trebui să abandoneze intenția dintîi și puse repede damigeana pe dușumea. Învins, cocîrjat de greutatea beției, rezemat în coate de tăblia mesei, cu brațele flancînd caietul de parcă ar fi păzit o pradă, Saulea renunță și la cititul care, oricum, însemna mai mult un chin.

Cele două jumătăți de lumînare, arzînd odată, împăienjeniseră pe rețele neuniform cu jocuri de umbre, jocuri ademenitoare dar mincinoase. Stătu mult să se bucure de formele pe care le ghicea, pentru ca acele forme păreau să trăiască mai ales prin pofta lui... Apoi, doborît de alcool, se vîrî în pat și se strădui să se învelească temeinic, știind că firi soanele dimineții pot lesne îmbolnăvi un trup artificial încins.

"Noaptea pleacă întotdeauna din pămînturi... Din chiar adîncurile pămînturilor..."

Luminările se stinseră, înecate în topiturile lor, după o împotrivire îndărătnică. Lui Pavel Saulea i-ar fi plăcut să adoarmă știindu-și vreo cucuvea drept paznic pe unul din hornuri...

II.

Dacă Visarion n-ar fi trăit atît de mult, alta ar fi fost evoluția lui Pavel Saulea. Poate că plămada lui și-ar fi exersat la început alte tonuri cu care să răspundă chemărilor felurite ale existenței și n-ar fi fost nevoie, pînă la urmă, de o răzvrătire, pentru întoarcerea la firesc. Dar părintele Visarion trăise nouăzeci și unu de ani, îngropîndu -și toate rudele pe care le mai ținuse minte și, în afara lor, pe părinții lui Saulea, pe cînd Pavel mai avea patru ani pînă să capete buletinul de identitate.

Părintele Visarion fusese cel mai mare dușman al durerii orfanului și asta însemnase mult în devenirea prieteniei lor ulterioare. Îl ajutase ca pe un regăsit foarte drag și - ceea ce hotărîse primul pas al apropierii copilului de bătrînul ostenit de ani (ostenit-înțelept), urît, gîrbov și reumatic - îi oferise la timp un înțeles al morții. Fostul doar prieten -musafir al familiei Saulea urma să ajungă astfel, ocrotitorul lui Pavel și sfă tuitorul său, însă niciodată - mentorul spiritual.

Copilul acceptase - pentru că vroia să accepte - existența unui Dumnezeu creștin. Întrucîtva, crezuse destule și din pildele și povestirile bătrînului - vorbe justificînd acea existență și nu luînd-o drept cauză fi rească - pe care le asculta mereu atent, tăcut, îngîndurat. Numai că plămada lui se încapățîna să nu participe desăvârșit la sensurile rostiri lor evlaviosului. Iar cînd fu să privească moartea ca pe un mister respectul datorat ocrotitorului-propăvăduitor deveni respect pentru prietenul adevărat al tatălui său...

În biserică existau chipuri zugrăvite, grave, întoarse cu încapățînare, parcă, spre eurile lor. Biserica însăși era preocupată mai ales de armoniile ei proprii Saulea mai tîrziu, avea să creadă nestrămutat că în fața ei, din sine se trezea repulsia ancestrală împotriva inerției, a glacialului, împotriva cenușii amorf, repulsia ființei vii potrivnică morții... Copilul Saulea se temuse de preoți, crezîndu-i alcătuiți neomenești, pentru că se puteau mișca și se puteau rosti omenește între atîtea chipuri grave atîrnate în jur...

Fără apropierea lui Visarion, Pavel Saulea ar fi urmat traiectoriile firești ale tuturor copiilor și adolescenților - colegi sau prieteni - dar el, datorită acelui nenorocit accident, ajunsese să aibă un reazem diferit de al lor. Datorită părintelui, el nu se putuse păstra pe o dreaptă călîie, raportînd -o la adevărurile Cărții Sfinte, și căpătase de timpuriu conștiința permanentei comparări a fiecărui gînd și a fiecărei fapte la ele. Crezuse sau nu în acele adevăruri - curajul criticii conștiente și al discernămîntului urma să îl capete mai tîrziu - ele existau permanent în preajma sa ca etaloane sau ca posibile etaloane. Însă, fără chiar să o știe, se împotrivise tot timpul adevărurilor Cărții - deci cuvintelor scrise acolo sau cuvintelor rostite din ea —cu o îndărătnicie perversă la vîrsta lui... Odată cu trecerea anilor, împotrivirea deveni limpede, în sensuri, întîi pentru sine. Apoi muri Visarion. Poate că ar fi urmat o ignorare totală a acelor adevăruri, dacă începutul Cărții n -ar fi fost pe deplin încuviințat de credința nouă, elaborată, a lui Saulea. Pentru el, începutul Cărții anula atotputernicia

adevărurilor cuprinse între copertile mucedde, ca pe orice adevăruri ale cuvîntului scris sau rostit. Credința lui era și năzuință... Într-o povestire, el scrisese - și, ulterior, arsese - că idealul omului este întoarcerea la cuvîntul-esență, la cuvîntul-obîișie, iar adevărurile ce conțin Lumea nu sînt nici posibil de scris, nici de rostit „A închide sensurile unui cuvînt în semnele alambicate ale mîzgăliturilor - scrijelind pe o foaie - este ca și cum te-ai strădui să înghesui oceanul și Cerul într-un pahar!” spusese el, iar Ana îl contrazisese cu vehemență. (Dealt fel, trebuia să-l contrazică, așa cum critica orice gînd al său, pentru că, deși acceptase ca pe o realitate inevitabilă despărțirea lor, încă înaintea producerii ei devenise un dușman tenace.) Arzîndu-și manuscrisele, Saulea vroise să păstreze un petec de hîrtie pe care notase, într-o după amiază lîncedă de vară rea: „Limbajul articulat și scrierea de orice chip a ruinat în om înțelegerea și viul adevărului și l-a expropriat de legile adînci ale Lumii, superficializîndu-l, sofisticîndu-l, condamnîndu-l la căutări gălăgioase.” Dar fraza petecului de hîrtie nega însăși existența lui și atunci, în noaptea „purificării” îl rupsese, aruncîndu-l în bidonul de tablă a cărui buză se lingea hulpav cu limbi roșietice de foc...

Visarion apucase să trăiască și să spună atîtea, încît încă din timpul vieții s ale călise împotrivirea prietenului-discipol. Totuși, lepădarea lui Saulea de învățăturile părintelui se produse după un timp îndelungat— de cum prinsese, conform vârstei, curajul judecății - și nu fățiș. Făcuse deja primii pași, cînd moartea lui Visarion îi deschise prima ușă - deși poate, pe cea din dos - a convertirii. Tăcînd, deci, glasul cel atît de uni form în repetarea acelorași nădejdi calpe, se pregăti o liniște propice înălțării spre exclamație a acelor șoapte pe care, pînă atunci, Saulea se străduise fără succes să le perceapă. Erau veștile plămădei și ale cugetului său, care își rememorau legile stră-străvechi, și ale căror dezmeticiri consecutive, nuanțate, fuseseră numai amînate, nu compromise... În parcurgerea devenirii firii, Visarion semănase artificial o răspîntie. Sau lea rămăsese, parcă, înțepenit în ea, o vreme pipăise uluit, cu mintea, al ternativele, ca apoi, tot mai ferm, să înainteze conform poruncii fires cului său.

Nu puțin ajutase la risipirea îndoielii inerte moș' Licu, mai ales prin cei doi ortaci și învățăcei ai lui întru vînătoare—Tahamat și Foti...

Visarion nu fusese niciodată preot. “Părintele” era o poreclă căpătată în lagăr, care ajunsese, începînd cu ziua eliberării, să -i înlocuiască numele, pentru vechi tovarăși de suferință, așa cum și porecelele lor, tot atunci primite, le înlocuiseră numele adevărate. Se mîndreau cu aceste porecle, folosindu -le ca pe niște parole, separîndu-se, astfel, de muritorii ignoranți, netrecuți prin calvarul prin care trecuseră ei. Chiar Visarion era foarte orgolios în privința asta - deși orgoliul lui avea și altă cauză decît cel al foștilor camarazi - și doar tatăl lui Pavel putea folosi, adresîndu-i-se, unul din numele de botez. “Îți sînt prea bun prieten ca între noi să se zbată formalități absurde - îi spusese Visarion cîndva, lui Ion Saulea. Eu am petrecut moartea părinților neveste-tii în ocnă, iar cînd și ea a aflat-o, eu țineam în mine praznicul de patruzeci de zile. Știam de la dînșii cine este Hidora lor și cine—Mrbatu-

său, și acum sînt convins că vorbele lor n-au fost numai ale unor părinți și socri cu inimi iu bitoare...”

Visarion era un profund credincios și un creștin plin de zel. Cît mai fusese posibil, își împărțise timpul între biserică, vînzarea de lozuri—nici un venit nu putea fi de prisos pentru el - și cărțile sfinte. Se mai ocupa și cu pomii și florile din grădina bisericii “Sfinții Apostoli Petru și Pavel” —îndeletnicire în care excela...

Biserica se afla la numai două străduțe de casa familiei Saulea. Avu sese o curte întinsă, din care se tăiaseră fîșii largi. Totuși, rămăsese suficient loc pentru cîteva straturi de trandafiri și pentru trei nuci cu tulpinile groase cît mijlocul unui om voinic. Visarion —sau “domnul Sănduleac”, cum îi spunea adevăratul preot, cel tînăr, care parcă moștenise de la răposatul său antecesor, odată cu patrafirul, și o sinceră condescendență pentru cel mai devotat enoriaș—Visarion, fiind atît de evlavios și de tranșant în poblemele de credință, îi făcuse pe oameni să-l considere o ființă cu personalitate marcantă doar înăuntrul sau în preajma bisericii. Acea ființă le era cu totul deosebită de personajul bolnav și slut care intra pînă și în cele mai infecte cîrciumi, trecînd pe la mesele bețivilor și îmbiind sfios cu lozuri. (Pe vînzătorul de lozuri unii dintre bețivi își permiteau, uneori, să-l jignească dar, cum printre ei existau destui care nu ocoleau biserica, orice conflict de acest gen se încheia repede cu admonestarea strașnică a recalcitranților “fără Dumnezeu”...)

Copilul Pavel Saulea, care nu intra în cîrciumi, simțise, totuși, respectul oamenilor de orice soi pentru Visarion, fără însă să știe că acel respect era datorat mai ales trecutului fostului deținut politic Sănduleac Visarion... Mai presus de acest fapt, era capacitatea deosebită a “părintelui” de a se impune cu o vorbă, cu o privire sau - mai rar - cu un zîmbet Tușa Sofia, tutorele legal al lui Pavel - pe care vestea neașteptatei morți a fratelui o istovise la minte (dar cît de lucizi pot fi, uneori, țicniții!)—întîlnindu-l la înmormîntare prima oară, pe Visarion, îi spusese, fără preliminarii: “Dumneata, mai ales, și cu mine vom face să ajungă om întreg, copilul ăsta, nu-i așa? Oricum, dumneata ești principalul...”

Lui Pavel îi era îngăduit să se joace în curtea bisericii pentru că ajunsese pupilul lui Visarion și pentru că era chiar prea cuminte - serios, retras!—față de alți copii de aceeași vîrstă. El prefera un colț îndepărtat de stradă - loc cît un cearșaf - pe care nici preotul cel tînăr și nici Visarion nu plantaseră flori sau copaci, lăsînd petecul de pămînt lipit de gard în seama unui copăcel. Un copăcel bizar - scund, cu crengi răsucite chinuit, el însuși contorsionat, pîrînd că dibuiește lumina și cerul, în loc să se repeadă spre înalt ca o turlă sau ca un glob de frunze. Pavel Saulea dăduse atenție copăcelului doar dacă vreo gîză sau vreo pasăre apărea în rămurișul lui cel verde -întunecat și încîlcit N-a știut ce-i cu el pînă cînd, într-o zi, preotul cel tînăr, avînd chef de vorbă, întrebîndu-l ba de una, ba de alta, cum știa că trebuie tratați copiii ca să se simtă importanți și între oamenii mari, minunîndu-se de istețimea țîncului pe care îl crezuse numai excesiv de liniștit, a vrut să știe și de ce îi place, acestuia, atît de mult, colțul acela de curte. “îmi place...” —i-a răspuns simplu Pavel. “Dar ce fel de copăcel este acolo, ai habar?”—a continuat preotul, parcă mulțumit că-și poate pune în încurcătură interlocutorul. Este

tisă. Are atâtea zeci și mai bine de ani.” Pavel a căscat ochii. Tisă? Atunci el e în stare să spună că în tisă urcă sîngele mîntuiților și al pricolicilor dezlegați de blestem! Preotul zîmbise acru: “Asta numai de la banditul de Moș’ Licu o știi! Cum scăpați pe maidan, fuga îndărătul ca sei lui... Să ascultați baliverne... Iar ăla vă minte cum vrea!”

Într-adevăr; Pavel, uneori, se amesteca între copiii cartierului, pe maidanele din spatele ultimului șir de case, la joacă, dar de tisă îi spusese Voituș, prietenul lui, care aflase povestea de la un unchi. Moș’ Licu nu vorbea aproape niciodată cu copiii și - exceptîndu-i pe Tahamat și Foti - foarte rar cu oamenii maturi...

Pavel n-a răspuns, însă, acuzației preotului. S-a dus să se uite mai bine la copăcel. O tufă... Atâția ani ca să se ridice atât? Părea o minciună. Dar nu -l putea întreba pe Visarion, pentru că i s -ar fi descoperit actul neîncrederii în cuvîntul preotului... Gîndul îl chinuia; deci, călcînd peste porunca mătușii Sofia, s-a dus să bată în poarta lui Moș’ Licu. A crezut în adevărul spuselor lui de cum a auzit acele spuse - zvîrlite peste umăr, cu neplăcere - pentru că Licu nu mințea niciodată - măcar atîta lucru se recunoștea în cartier despre bătrînul din coada mahalalei; s ingura calitate a sihăstritului...

Lui Pavel Saulea, tisa avea să-i placă mult mai târziu și numai după ce a rămas amintire...

Coborîse de cîteva luni în orașul cel mare, cînd i-a sosit un colet de la Visarion - adică din tîrgușorul înghesuit între păduri, ceea ce era mai important. În cutiuța de carton se aflau o crenguță și un bilet: “În data de... au sfîșiat din curtea bisericii ultimele parcele. Se pun plăci de beton la vreo cinci metri de mormîntul hotnogului Fluture”. Crenguța arăta ca o mîna de mort..

Între casa părintească și mansarda lui Visarion, Pavel Saulea rămăsese zece ani, pînă la plecarea din orașel. La început, traiectoriile existenței sale pâruseră foarte simple: școală, casă, lecții, vizite obligatorii făcute bătrînului și, din cînd în cînd - scurtcircuitînd aceste traiectorii și contrabalansîndu -le polaritatea conținută în sfaturile cuvioase și slujbele bisericesti - evadări pe maidan sau prin mahalaua Zlătarilor unde, la o răspîntie, se strîngeau aproape în fiecare seară ascultători avizi ai povestirilor meșterilor-vînători Tahamat și Foti. Și dacă ceilalți copii nu prea aveau răbdare să asculte poveștile, el, ori de cîte ori ajungea acolo, rămînea pitit între cei mari, desfătîndu-se cu minunile festinului păgîn pînă ce vreo amară aducere aminte îl mîna înapoi acasă, la senila mătușă Sofia și la cina fadă servită cu dojeni...

Cei doi meșteri-vînători vorbeau rar despre ei și despre isprăvile lor și foarte des despre Moș’ Licu. Ascultătorii - bătrîni și tineri - îi ispiteau cu țuică din cazane clandestine sau cu vin, după culorile anotimpului. Ca să meargă băutura, vreunul cu nevastă cumsecade aducea gustări ardeiate, și nu o dată se trimisese la cîrciumă după mititei sau cîrnăciori...

O adunătură de oameni de diferite vîrste, strînși unii în alții ca într-o solidaritate conspirativă, așezați pe marginea șanțului uliței sau la rădăcina gardurilor, trecînd din mîna-n mîna sticle și înfulecînd zgomotos, ascultînd atent (dar mai puțin pricepînd) ca să adune învățătură mai mult decît

ca să se desfete...

Festinuri păgâne, diriguite de cei doi vânători-braconieri—Tahamat cel înalt și osos, cu obraji bucălați și priviri candido de copil și Foti, mic, cu umeri largi, cu mutră ascuțită și ochi rîzători. Spusele lor erau despre zei necunoscuți și despre fapte alungate de buchiile sfinte. Beau mult și beau parcă săvîrșind păcate, deci nu ca Visarion, de exemplu, care bea ca și cînd fiecare gură de vin ar fi închinat-o Domnului. Iar Pavel Saulea mușca tot păcătuind - și plin de dulceața păcatului - din fructul oprit... Era atîta participare la cele ce vedea și auzea în serile petrecute printre novicii chemați la tainele inițierii, încît, întors acasă, n -avea altă dorință decît să doarmă fără vise, să-și odihnească mintea și trupul, istovit cum era după atîta rătăcire nebună prin vorbele meșteșugite ale celor doi vânători-braconieri...

Cîteva expresii aleator plasate, datorită repetării lor foarte dese, ajunseseră să fie ignorate de auditoriul mai vechi, nu însă și de Pavel Saulea, în gîndul căruia de fiecare dată sunau la fel de puternic și misterios: “Moș’ Licu spune că...”, “Moș’ Licu ne-a învățata că...”, “Licu Solomonarul mereu face cum spun eu acuma...”. Ca niște nevrednice arșice de ecou, la o vreme, prin cîrciumile tîrgușorului se întocmeau destule povești fantastice și false despre Moș’ Licu, povești ale tinerilor pretinși învățăcei ai lui Tahamat sau Foti. Mai vechii așezării - băștinași trecuți binișor de prima tinerețe - vorbeau despre Licu pufnind a leha mite ori rînjind într-un dinte...

Lîngă Visarion și mătușa Sofia, Pavel Saulea rămăsese aproape zece ani. Zece ani în orașelul unde se stabilise Moș’ Licu...

În lunile premergătoare plecării sale definitive spre ma rele centru urban, Saulea rări vizitele făcute părintelui Visarion. Avu chiar ingratitudinea să -l lase pe acesta să creadă că schimbarea se datorează treburilor tot mai încîlcite ale gospodăriei. Apoi săvîrși mîrșăvia de a fixa o zi anumită pentru a -l vizita pe bătrîn - o dată pe săptămîină - și fu destul de franc cu sine în a-și recunoaște că pînă și acea unică zi este o povară. Visarion, părăsit aproape cu totul de foloasele picioarelor, nu-și mai părăsea mansarda fostei sale vile - vilă în care locuiau ca stăpîni de drept nou beneficiarii naționalizării. Din acea perioadă, Saulea își amin tea un bătrîn înfiorător de urit, cu pielea pergamentoasă și foarte zbîrcită, aplecat asupra unor hîrtii la fel de galbene și cu zbîrcituri de litere, mișcînd mărunt din buze - pentru că nu-l mai ținea mintea să citească de tot mutește - înconjurat de întuneric, prins numai în rotocoalele felinarului cazon. Era cea mai frecventă imagine pe care o întâlnea, trecînd pragul ușii niciodată zăvorite a mansardei fostei vile Sănduleac, Intrînd în chilia celui atît de părăsit în Lume încît numai cărți evlavioase putea citi fără să se tulbure. Pavel Saulea doar din amintiri îi mai purta respect, încăpățînîndu -se să nu vadă ceva mai rău decît plonjarea spre moarte a mult-credinciosului - mizeria lui. Din același respect ajunsesese să ocolească biserica “ Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, a cărei rămășiță de curte fusese pe trei sferturi asfaltată din porunca preotului tînăr... Iar tușa Sofia, după ce lăsase praful să se așeze pe romanele ei legate în pie le - între coperțile cărora, odată cu amintirile mucedu,